

SŁOWNIK TERMINÓW BOTANICZNYCH – WSTĘPNE ZAŁOŻENIA REDAKCYJNE

Dictionary of botanical terms – preamble edition ideas

Janusz B. FALIŃSKI

Summary. Dictionary of Botanical Terms should be perceived as one of many publications very important and indispensable for the whole botanical society in Poland. Hence its thematic and functional range should be reflected on the background of the whole range of botany.

Preliminary editorial assumptions of the Dictionary of Botanical Terms were formulated by the author of this paper and were proposed and discussed in the meeting of the Botanical Committee of the Polish Academy of Sciences in Warsaw on 28 January 1992.

Preliminary editorial assumptions of the Dictionary of Botanical Terms are constructed in this way that they show alternative solutions of the majority of questions and arising from them implications on a lower level of decisions.

After presenting and discussing of many concepts and possibilities the author of the „Preliminary editorial assumptions...” declares for the preparing of a compact dictionary comprising as full as possible set of terms from all branches of botany with indispensable terms common for all biological sciences. The dictionary is intended for students and scientists working in pure and applied botany and related sciences. Total number of main and additional entries: 10–20 thousand, in alphabetical order, with an extensive system of indexes (and with a ultimate index in the case of acceptance of alternative sectional order). The entries comprise the univocal terms generally defined with the supply of more important meanings in different branches of botany, with synonyms, their analogues in English and Latin (only morphology), and etymology. The Dictionary should be prepared by a team of specialists (c. 10 branches, 1–2 authors of entries and 1–2 reviewers in each branch), under a common scientific editor and with the co-operation of a lexicographer.

Final editorial assumptions must also contain a full list of entries, typical „exemplary entries”, „exemplary figures” and „exemplary indexes”, etc. In terminological dictionaries the recurrent and growing schemes play an important role, i.e. ones which may be used many times, and where the discussed element (term) will be differentiated each time with black or other colour.

The importance and urgency of the task requires its preparation and execution by specially organized teams: Committee of Botanical Terminology and the Editorial Committee of the Dictionary. They should be appointed by the Botanical Committee of the Polish Academy of Sciences and the Polish Botanical Society, under the general auspices of the Polish Academy of Sciences.

Key words: botanical terminology; dictionary idea; dictionary range; entry assortment; entry composition; dictionary executants

Prof. dr hab. Janusz Falinski, Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Sportowa 19, 17–230 Białowieża

WPROWADZENIE. GENEZA I CHARAKTER ZAMIERZENIA

Powszechne zainteresowanie wydawnictwami ogólnymi i słownikami obserwowane na ryn-

ku czytelnictwym we wszystkich krajach, zwalnia mnie od potrzeby szczegółowego uzasadnienia celowości podjęcia prac nad wydawnictwami tego rodzaju w dziedzinie botaniki, w tym i nad *Słownikiem Terminów Botanicznych*.

Przedstawiając wstępne założenia *Słownika Terminów Botanicznych* czynię to w przekonaniu o niezbędności takiego dzieła. Sądzę, że słownik taki opracowany na odpowiednim poziomie i sprawnie zredagowany może, choć w części, zapobiegać postępującej atomizacji środowiska botaników, sprzyjając krążeniu informacji naukowej, i wreszcie, ułatwić okresowe syntezy w formie podręcznika akademickiego lub monografii problemowej z pogranicza kilku specjalności. Właściwe prace nad tego rodzaju wspólnym przedsięwzięciem mogą także przyczynić się do integracji środowiska botanicznego i inspiracji dalszych wspólnych poczynań.

Słownik Terminów Botanicznych widzieć należy jako jedno z wielu ważnych wydawnictw niezbędnych dla całego środowiska botanicznego w Polsce. Przeto jego zakres tematyczny lub tematyczno-funkcjonalny powinien być rozważany na tle całego zakresu botaniki.

Wstępne założenia redakcyjne *Słownika Terminów Botanicznych* (patrz str. 59, 60) pochodzą od autora tego artykułu, a przedstawione i dyskutowane były na posiedzeniu Komitetu Botaniki PAN w dniu 28 stycznia 1992 r., w Warszawie. Prace nad „Załoženiami...” powierzył mi Komitet w wyniku wcześniejszych dyskusji (Rogów 11.06.1991 r., Warszawa 24.09.1991 r.) nad potrzebą uporządkowania polskiej terminologii i nomenklatury. W łonie Komitetu Botaniki szybko ukształtował się zgodny pogląd co do pięciu kwestii:

- (1) konieczności uporządkowania polskiej terminologii i nomenklatury botanicznej;
- (2) niewystarczalności opracowań i działań doraźnych (np. wykazy słów kluczowych, wykazy zalecanych terminów w danej specjalności, apele o przestrzeganie reguł kodeksu nomenklatury botanicznej itp.), mimo ich niewątpliwie doniosłej roli;
- (3) niemożliwości zaspokojenia tych potrzeb przez tłumaczenia obcych słowników;
- (4) celowości propagowania najważniejszych terminów przez odpowiednie słowniki,

pomimo ograniczonej skuteczności tego sposobu;

- (5) konieczności niezależnego prowadzenia prac nad polską nomenklaturą i terminologią botaniczną i rychłego ich zakończenia w formie samodzielnych słowników: *Słownika Nomenklatury Botanicznej* i *Słownika Terminów Botanicznych*.

Ewentualne połączenie rezultatów prac nad oboma słownikami, mogłoby się odbyć na łamach odpowiednio pomyślanej *Encyklopedii Botanicznej* lub *Wielkiego Słownika Botanicznego*. Tymczasem rolę tę w pewnym stopniu będzie spełniał bogaty i obszerny *Słownik Botaniczny* opracowany przed wielu laty przez A. Szweykowską i J. Szweykowskiego, ale w toku prac redakcyjnych nieustannie aktualizowany i doskonalony przez autorów. Na posiedzeniu Komitetu Botaniki w dniu 28 stycznia 1992 r. Autorzy byli uprzejmi zaprezentować ten *Słownik* w formie złamanej odbitki korektorskiej (ok. 1400 stron formatu B5) i omówili jego założenia redakcyjne. Wydawca *Słownika* „Wiedza Powszechna” zapowiada jego ukazanie się w druku na jesieni 1992 roku. Wśród obcych słowników botanicznych, które demonstrowano na posiedzeniu, nie znaleziono żadnego, który by w pełni odpowiadał naszym potrzebom lub mógłby być wzorem dla naszych zamierzeń.

Na wniosek autora tego artykułu odłożono powołanie Komisji Terminologii i Komitetu Redakcyjnego *Słownika Terminów Botanicznych* do czasu ukazania się drukiem *Słownika Botanicznego* i gruntownego zapoznania się z jego treścią. W tym też czasie powinny odbyć się dyskusje nad założeniami proponowanego *Słownika Terminów Botanicznych*. Z inicjatywy Redaktora Naczelnego *Wiadomości Botanicznych*, dr Z. Mirka, publikuje się *Wstępne założenia redakcyjne...* z niewielkimi zmianami, poprzedzone niniejszymi uwagami. Uwagi te mają charakter luźnego komentarza, który zrozumiały może być tylko z lekturą *Założeń...* i towarzyszących im plansz (patrz następne strony).

WYDAWNICTWA OGÓLNE NIEZBĘDNE DLA CAŁEGO ŚRODOWISKA BOTANICZNEGO

Założenia Słownika Terminów Botanicznych powinny być rozpatrywane wraz z pełną listą słowników i innych wydawnictw ogólnych niezbędnych całemu środowisku botanicznemu w Polsce, a które zawsze w komplecie powinny być na rynku. Duża część tych wydawnictw jest też stale potrzebna jednej ze specjalności, geobotanice¹.

Jednak w wykazie starano się uwzględnić tylko te pozycje, które powinny być na półce każdego botanika, choćby z uwagi na zadania dydaktyczne i konieczność identyfikacji obiektów badawczych lub opis ich pochodzenia. Potrzeba ta występuje nawet w dziedzinach dość odległych od geobotaniki (genetyka populacji, bank zasobów genowych, biochemia surowcowa, biotechnologia, i.t.p.).

Zamieszczony dalej wykaz nie jest rejestrem bibliograficznym tytułów, tylko spisem tematów (zadań). Za tymi tematami kryją się zarówno konkretne wydawnictwa starsze i nowsze, jak i całkowicie nowe projekty. Niejedno z dawnych dzieł powinno być ponownie udostępnione w formie reprintów z racji roli jaką może spełniać w dziele ogólnego wykształcenia naukowca, choć nie zastąpi nowszych opracowań (np. B. Hryniewiecki – *Zarys dziejów botaniki*. 1949). Niektóre zaś powinny być stale doskonałe, wznawiane i obecne na rynku, również z uwagi na szersze znaczenie edukacyjne, (jak A. Łukasiewicz ed. – *Ogrody botaniczne i arboreta w Polsce*. 1987). W stosunku do dalszych niezbędnych, ale wiecznie niedokończonych dzieł (np. *Atlas Flory Polskiej...*) konieczne jest przyspieszenie cyklu opracowania i publikacji po dokonaniu istotnych zmian w założeniach redakcyjnych. Tylko nieliczne ogólne potrzeby w stopniu

wystarczającym zaspakajają pojedynczy autorzy przez wytrwałą współpracę z wydawnictwem i stałe doskonalenie swego dzieła (np. Z. Podbielkowski – *Słownik roślin użytkowych*. 1985, wyd. V) lub przez realizację własnej inicjatywy wydawniczej (Z. Mirek – *Polish Herbaria*. 1990). Z dzieł obcych na tej samej liście powinno się pilnie zrealizować polskie wydanie książki pod red. V. H. Heywooda – *Flowering Plants of the World*.

ZAKRES FUNKCJONALNO-TEMATYCZNY SŁOWNIKA TERMINÓW BOTANICZNYCH

Do pulikowanych tu założeń dodano także specjalny wykaz, który ukazuje możliwie wyczerpująco cały zakres leksykografii botanicznej, a w tym *Słownika Terminów Botanicznych*. Tylko *Wielka Encyklopedia Botaniczna* lub *Wielki Słownik Botaniczny* mogłyby zawrzeć tę całość. Realizacja każdego z tych dzieł wymagałaby ogromnych prac autorskich i redakcyjnych oraz długiego cyklu wydawniczego, nie mówiąc już o kosztach i sprawnej organizacji pracy. Najpilniejsze i stosunkowo najłatwiejsze do zrealizowania w ciągu najbliższych 3–5 lat wydają się *Słownik Terminów Botanicznych* i *Słownik Geobotaniczny Szaty Roślinnej Ziemi Polskich*.

WYJAŚNIENIE I KOMENTARZ DO ZAŁOŻEŃ...

Świadome pominięcie na wstępie rozważań nad celowością wydawania słowników i encyklopedii wymaga tym bardziej podjęcia każdorazowo dyskusji nad zakresem tematycznym, odbiorcą i poziomem tego rodzaju dzieł, i odpowiednio do tych ustaleń – opracowania wstępnych założeń redakcyjnych. Dopiero wyniki szerokiej dyskusji w kręgu potencjalnych autorów i redaktorów, a także odbiorców danego słownika lub encyklopedii, mogą być podstawą do opracowania ostatecznych założeń redakcyjnych. Ten etap oczywiście może być skrócony, gdy słownik lub encyklopedia ma być z zamierzenia dziełem autorskim, tj. wynikiem pracy 2–3 doświadczono-

¹Całość potrzeb w tej dziedzinie przedstawiono sześciu polskim wydawcom na specjalnym ogólnopolskim Seminarium Geobotanicznym zorganizowanym w dniu 19.01.1991 r. w Warszawie. Przedstawiono wówczas nie tylko listę potrzeb, ale i sposoby ich zaspokojenia, a mianowicie przez wznowienie niezbędnych, a wyczerpanych tytułów, tłumaczenie wskazanych dzieł i zamówienie nowych opracowań u naszych autorów.

SŁOWNIK BOTANICZNY

Zakres funkcjonalno-tematyczny

<p>UNIwersalny SŁOWNIK BOTANICZNY</p>	<p>SŁOWNIKI TEMATYCZNE, DZIAŁOWE I INNE WYDAWNICTWA O ZBLIŻONYCH FUNKCJACH</p>
<p>HISTORIA BOTANIKI polskiej/europejskiej/powszechnej</p> <p>ODKRYCIA BOTANICZNE</p> <p>BIOGRAMY BOTANIKÓW najwybitniejszych/ważniejszych od starożytności/nowożytnych</p> <p>DZIEŁA BOTANICZNE ważne w historii botaniki (np. dzieła średniowieczne; "Species plantarum" — K. Linneusza; "Versuche über Pflanzenhybrides" — G. Mendel)</p>	<p>SŁOWNIK HISTORII BOTANIKI</p> <ul style="list-style-type: none"> * SŁOWNIK BOTANIKÓW * SŁOWNIK ODKRYĆ BOTANICZNYCH * HISTORIA BOTANIKI * ENCYKLOPEDIA BOTANICZNA
<p>NOMENKLATURA BOTANICZNA</p> <p>NAMWY TAKSONÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> - naukowe - potoczne - w obcych językach - priorytetowe - synonimy - ... <p>OPIsy I DIAGNOZY TAKSONÓW</p> <p>ZASADY KODEKSU NOMENKLATURY BOTANICZNEJ</p>	<p>SŁOWNIK NOMENKLATURY BOTANICZNEJ</p> <ul style="list-style-type: none"> * INDEKSY TAKSONÓW I CHECK-LISTY * SŁOWNIK NOMENKLATURY WYBRANYCH GRUP TAKSONOMICZNYCH * SŁOWNIK NAMWY LUDOWYCH ROŚLIN * ... * SŁOWNIKI FLOR * SŁOWNIKI GRUP TAKSONOMICZNYCH * Międzynarodowy Kodeks Nomenklatury Botanicznej (z komentarzem)

<p>TERMINOLOGIA BOTANICZNA wszystkich/wybranych/pojedynczych działów</p> <p>Wykaz terminów zalecanych i częścię używanych; Wykaz terminów z odpo-wiednikami w jęz. obcych; Wykaz terminów z etymo-logią wyrazów</p> <p>DEFINICJE I ODPOWIEDNIKI Wszystkich/wybranych/pojedynczych działów</p> <p>* INDEKS LUB SŁOWNIK WSZYSTKICH LUB WYBRANYCH DZIAŁÓW BOTANIKI * INDEKS SŁÓW KLUCZOWYCH</p> <p>SŁOWNIK TERMINÓW BOTANICZNYCH</p>	<p>DEFINICJE I ODPOWIEDNIKI Wszystkich/wybranych/pojedynczych działów</p> <p>Definicja hasel z odsyłaczami, odpowiednikami w językach obcych i etymologią wyrazów</p> <p>OPISY OBIEKTÓW FIZJOGRAFICZNYCH Polski/Europa/Swiate</p> <p>Ważnych dla zrozumienia fenomenu szaty roślinnej (flor, roślinności, zasięgów, stref klimatyczno-roślinnych, pięter wysokościowych), zjawisk biogeograficznych, historii flory i roślinności, procesów ekologicznych, procesu synantropizacji, i niezbędnych w realizacji programów ochrony przyrody, ochrony środowiska, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego ludzkości (np. Puszcza Białowieska, Starunia, Alpy, Capensis, Galapagos).</p>
<p>SŁOWNIK GEOBOTANICZNY ZIEM POLSKICH/EUROPEY/SWIATA</p> <p>* <i>Ikonoografie, monografie regionalne i lokalne, atlasy geobotaniczne (zespoły map i diagramów, itp.)</i></p>	<p>OPISY OBIEKTÓW FIZJOGRAFICZNYCH Polski/Europa/Swiate</p> <p>Ważnych dla zrozumienia fenomenu szaty roślinnej (flor, roślinności, zasięgów, stref klimatyczno-roślinnych, pięter wysokościowych), zjawisk biogeograficznych, historii flory i roślinności, procesów ekologicznych, procesu synantropizacji, i niezbędnych w realizacji programów ochrony przyrody, ochrony środowiska, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego ludzkości (np. Puszcza Białowieska, Starunia, Alpy, Capensis, Galapagos).</p>
<p>INFORMACJE UŻYTKOWE</p> <p>* <i>Informatory, książki adresowe w formie tradycyjnej lub na mechanicznych nośnikach pamięci.</i></p>	<p>INFORMACJE UŻYTKOWE</p> <p>O starych instytucjach botanicznych i innych w Polsce/Europie/na świecie ważnych dla funk-cjonowania nauki;</p> <p>Ważniejsze instytucje botaniczne, zakłady, pracownie, laboratoria specjalistyczne, laboratoria usługowe; ogrody botaniczne, arboreta, muzea botaniczne, zielniki, inne zbiory botaniczne; biblioteki, redakcje czasopism; organizatorzy regularnych szkół letnich, kongresów, konferencji i sympozjów; towarzystwa botaniczne narodowe i specjalistyczne międzynarodowe.</p>

nych autorów – uznanych specjalistów, gotowych w tym celu połączyć swe wysiłki.

Wstępne założenia redakcyjne *Słownika Terminów Botanicznych* skonstruowane są w ten sposób, że ukazują rozwiązania alternatywne w większości kwestii i wynikające z nich implikacje na niższym poziomie rozstrzygnięć. Konieczność dokonania wyboru i rozwiązania preferowane lub zalecane przez autora *Założeń...* są odpowiednio wyróżnione w druku (tłustym drukiem lub oznaczone odpowiednim znakiem – patrz objaśnienia na końcu *Założeń...*). Ten sposób konstrukcji wstępnych założeń umożliwia równoczesne rozważania wielu równorzędnych rozwiązań bez konieczności nieustannych uzupełnień i dygresji, choć napewno nie uwzględni wszystkich pomysłów. Przyszłe właściwe *Założenia redakcyjne...* stanowić będą ostateczny wynik wyboru i rozstrzygnięć, zaś starania autorów i redaktorów proponowanego *Słownika Terminów Botanicznych* będą musiały skupić się nie tylko na merytorycznej dbałości o treść haseł, ale i na wyegzekwowaniu owych założeń, a więc zapewnieniu dziełu spójności i zupełności.

Ostatecznie założenia redakcyjne zawierają muszą także pełną listę haseł, przykładowe opracowania „wzorcowych haseł”, „wzorcowych rycin” i „wzorcowych odsyłaczy”, itp. W słownikach terminologicznych dobrze spełniają rolę schematy powtarzalne i rosnące, tj. takie, które dają się użyć wielokrotnie, a na których omawiany element (termin) będzie wyróżniany każdorazowo czarną lub inną barwą.

Ostateczne, po przedstawieniu i rozpatrzeniu wielu koncepcji i możliwości, autor *Wstępnych założeń redakcyjnych...* opowiada się za opracowaniem zwartego słownika obejmującego możliwie pełny zespół terminów ze wszystkich dziedzin botaniki wraz z niezbędnymi terminami wspólnymi dla nauk biologicznych. Słownik przeznaczony będzie dla studentów i pracowników nauki w zakresie botaniki, nauk pokrewnych i stosowanych. Łączna liczba haseł głównych i pomocniczych: 10–20 tysięcy, w układzie alfabetycznym z rozbudowanym systemem od-

syłaczy (i końcowym indeksem w przypadku przyjęcia alternatywnego układu działowego). Hasła obejmują terminy jednobrzmiące (równobrzmiące) zdefiniowane ogólnie, z podaniem ważniejszych znaczeń w różnych dziedzinach botaniki, z synonimami, z odpowiednikami w języku angielskim i w języku łacińskim (tylko morfologia), z podaniem źródłostowu.

Słownik powinien być opracowany przez zespół złożony ze specjalistów (ok. 10 dziedzin, 1–2 autorów haseł i 1–2 recenzentów z każdej dziedziny), pod wspólną redakcją naukową, przy udziale leksykografa.

UWAGI ORGANIZACYJNE

Powaga i pilność zadania wymaga, aby go należycie przygotowały i wykonały specjalnie do tego celu utworzone zespoły: Komisja Terminologii Botanicznej powołana przez Komitet Botaniki PAN, i Polskie Towarzystwo Botaniczne pod ogólnymi auspicjami Polskiej Akademii Nauk.

Do bezpośredniej koordynacji prac redakcyjnych niezbędne wydaje się zorganizowanie przy Instytucie Botaniki PAN „Pracowni Słownika Terminów Botanicznych”. Pracownia ta powinna skupić odpowiedni zespół specjalistów, otrzymać nowoczesne wyposażenie i dotowanie docelowe. W przyszłości, wraz z pracownią „Słownika Nomenklatury”, mogłyby one przekształcić się w „Pracownię Wielkiego Słownika Botanicznego” lub „Wielkiej Encyklopedii Botanicznej”.

Przy obecnej sytuacji na rynku wydawniczym przedwczesne jest poszukiwanie przyszłego wydawcy *Słownika*. Sądzę, że powszechny postępowanie w procesie składu i redakcji podsunie we właściwszym optymalne rozwiązanie.

Od Redakcji *Wiadomości Botanicznych*:
Zaprasza się wszystkich botaników do nadsyłania uwag i pomysłów do publikowanych tu założeń *Słownika Terminów Botanicznych*, możliwie do końca 1992 roku.

Uwagi te będą przekazane przyszłemu Komitetowi Redakcyjnemu *Słownika Terminów Botanicznych*.

SŁOWNIK TERMINÓW BOTANICZNYCH

Wstępne założenia redakcyjne

I. Charakterystyka edytorska

- I.1. Tytuł: **Słownik terminów botanicznych;**
Słownik terminologii botanicznej;
- I.2. Autorstwo: **zespołowe pod wspólną redakcją:**
  - 1-2 autorów haseł w każdym dziale (ok. 10 działów);
  - 5-6 autorów w każdym dziale (ok. 10 działów);
  - (indywidualne; autorskie 2-3 autorów całości; dalej nie rozpatrywane).
- I.3. Zakres tematyczny: **wszystkie działy botaniki;**
  - wybrane działy botaniki;
  - pojedyncze działy botaniki.
- I.4. Liczba i objętość haseł: 8.000-12.000/**10.000-20.000**; 0,3 do 1,0 strony maszynopisu, średnio 0,5 stron maszynopisu.
- I.5. Objętość słownika: 360 stron/**600 stron** formatu B6/A5.
- 1.6. Nakład słownika: wyd. I - 10.000 egz.; szybkie wznowienie po poprawkach.

● II. Przeznaczenie słownika, poziom

- studenci i pracownicy nauki w zakresie botaniki, nauk pokrewnych i stosowanych;
- specjaliści określonych, wąskich dziedzin;
- *młodzież szkół średnich; amatorzy o zainteresowaniach botanicznych;
- szerokie kręgi zainteresowane światem roślin.

III. Zakres, treść i konstrukcja haseł

● III.1. Dobór terminów:

- wszystkie terminy wprowadzane do botaniki, łącznie z nieużywanymi, dziwacznymi, itp.;
- terminy botaniczne używane częściej, niezbędne dla porozumienia ogólnego i ze wszystkich działów;
- wybrane terminy ogólno-biologiczne lub ogólno-przyrodnicze niezbędne dla porozumienia w obrębie biologii i upowszechnienia wiedzy o przyrodzie (np. *zmiennosc, różnorodność, różnicowanie, struktura, funkcja, dynamika, gatunek, populacja, osobnik, organ, komórka, norma reakcji, stress*, itd.);

● III.2. Treść haseł:

- terminy i ich synonimy, i ewentualnie ich odpowiedniki w języku angielskim (i innych językach);
- terminy i ich synonimy, i odpowiedniki w języku angielskim (i innych językach obcych);
- terminy jednobrzmiące zdefiniowane ogólnie z podaniem ważniejszych znaczeń w różnych dziedzinach, z synonimami, z odpowiednikami w języku łacińskim, angielskim (i innych obcych) z podaniem źródłosłowu;
- terminy jednobrzmiące ale różnoznacne, ujęte samodzielnie, odrębnie zdefiniowane z ograniczeniem synonimów i odpowiedników obcojęzycznych tylko do zdefiniowanego zakresu znaczeniowego, z każdorazowym podaniem źródłosłowu lub z odesłaniem do pierwszego użycia terminu.

▲ III.3. Konstrukcja (kolejność członów) pojedynczego hasła głównego (zdefiniowanego):

- a) termin zalecany w języku polskim lub spolszczony wg ustalonego wzoru;
- b) źródłosłów (etymologia wyrazu; poprawne brzmienie; pisownia, rodzaj gramatyczny);
- c) częściej spotykane synonimy (bez źródłosłowu);
- d) odpowiedniki w języku łacińskim (terminy morfologiczne), angielskim i innych językach;
- e) definicja;
- f) szczególne znaczenia w różnych dziedzinach;
- g) odsyłacze do haseł podrzędnych lub nadrzędnych;
- h) odsyłacze do haseł uzupełniających;
- i) odsyłacze do schematów, itp.

▲ III.4. Konstrukcja (kolejność członów) hasła pomocniczego (niezdefiniowanego):

- a) termin w brzmieniu potocznym, synonimy, oboczności;
- b) źródłosłów;
- c) odsyłacze do hasła głównego.

▲ III.5. Wspomaganie hasła głównego:

- *przez dodatkowe wyjaśnienia, analogie;
- przez podanie przykładów szczegółowych;
- *przez podanie ogólnej formuły matematycznej, chemicznej itp.;
- **przez schemat graficzny, model;**
(Niezbędne jest określenie warunków, liczby przykładów, powierzchni, formy graficznej, możliwych powtórzeń)

● IV. Układ słownika:

- **konsekwentnie alfabetyczny dla wszystkich haseł;**
- w działach ujętych tradycyjnie; wewnątrz działów alfabetycznie;
- w działach ujętych nowocześnie (np. wg poziomów organizacji), wewnątrz działów hasła alfabetycznie i oznakowane symbolem i nr kolejnym;
- *indeksy generalne w przypadku przyjęcia układu działowego.

V. Autorzy i redakcja słownika. Niezbędni współpracownicy:

- autorzy-specjaliści;
- recenzenci każdego hasła (1-2);
- redaktorzy działów, redaktorzy całości, Komitet Redakcyjny;
- językoznawcy, leksykografowie, historycy nauki.

● VI. Oznakowanie autorstwa haseł i redakcji słownika.

VI.1. Oznakowanie autorstwa haseł:

- bez oznakowania;
- **u dołu hasła pełne nazwisko;**
- u dołu hasła inicjały;
- *na stronie tytułowej działu - alfabetycznie;
- **na stronie podtytułowej słownika (wszyscy, alfabetycznie).**

VI.2. Oznakowanie redakcji:

- redakcja całości - **na stronie tytułowej i okładce;**
- redakcja¹ działów - na stronie tytułowej działów i stronie podtytułowej słownika;
- redakcja działów - **na stronie podtytułowej słownika.**

VII. Koordynacja prac, redakcja, korekta.

Pracownia Słownika Botanicznego specjalnie powołana przy Instytucie Botaniki PAN (także do wykonania prac nad Słownikiem Nomenklatury).

VIII. Sponsorzy i organizatorzy:

Polska Akademia Nauk; Komitet Botaniki PAN; Polskie Towarzystwo Botaniczne — Zarząd Główny, sekcje PTB; Komisja Terminologii i Komitet Redakcyjny Słownika Terminów Botanicznych, specjalnie powołane przez wymienione wyżej instytucje.

IX. Nakładca i wydawca

do ustalenia po wykonaniu prac autorskich i redakcyjnych.

▲ X. Ostateczne założenia redakcyjne Słownika Terminów Botanicznych winny być przyjęte przez Komitet Redakcyjny Słownika i Komisję Terminologii:

- po dyskusji w kręgach zainteresowanych;
- przed powołaniem Pracowni Słownika

Objaśnienia:

● konieczność dokonania wyboru;

▲ konieczność dokonania uściśleń;

wytluszczonym drukiem podano rozwiązania preferowane;

* rozwiązania pożądane lub uzupełnienia

/ rozwiązania alternatywne;

**WYKAZ SŁOWNIKÓW I INNYCH
WYDAWNICTW OGÓLNYCH NIEZBĘDNYCH
DLA CAŁEGO ŚRODOWISKA BOTANICZNEGO
W POLSCE**

- HISTORIA BOTANIKI POLSKIEJ³
 HISTORIA BOTANIKI Powszechnej^{3,5}
 SŁOWNIK BOTANICZNY (ogólny i działowe)³
 SŁOWNIK TERMINÓW BOTANICZNYCH (ogólny i działowe)^{3,5}
 SŁOWNIK NOMENKLATURY BOTANICZNEJ (ogólny i działowe)⁵
 SŁOWNIK GEOBOTANICZNY SZATY ROŚLINNEJ ZIEMI POLSKICH⁵
 SZATA ROŚLINNA POLSKI³
 REGIONALNE PRZEWODNIKI GEOBOTANICZNE⁴
 FLORA POLSKA (uzupełniana i wznawiana)³
 KLUCZE DO OZNACZANIA ROŚLIN³
 KLUCZE DO OZNACZANIA ZBIOROWISK ROŚLINNYCH^{1,2}
 ATLAS DO OZNACZANIA ROŚLIN (ikonografie)^{3,5}
 ATLAS GEOBOTANICZNE (zespoły map)⁵
 KODEKS NOMENKLATURY BOTANICZNEJ³
 PODRĘCZNIKI BOTANIKI (obejmujące całość wiedzy botanicznej, w różnych wersjach, dostosowanych do poziomu odbiorców)³
 ENCYKLOPEDIA BOTANICZNA (w wersji dla specjalistów i w wersji dla najszerszych kręgów społecznych)⁵
 BIBLIOGRAFIA RETROSPEKTYWNA POLSKIEGO PISMIENNICTWA BOTANICZNEGO⁵
 BIBLIOGRAFIA BIEŻĄCA POLSKIEGO PIŚMIENNICTWA BOTANICZNEGO (ogólna lub działowa, wydawana regularnie w odstępach 2–5 lat)³
 KATALOG ZIELNIKÓW I ZBIORÓW BOTANICZNYCH¹

¹niedawno wydane; ²konieczne wznowienie; ³konieczne nowe pracowanie, przyspieszone wydanie; ⁴konieczne zwiększenie liczby tytułów, wzbogacenie formy edytorskiej i poprawienie szaty graficznej; ⁵dotąd nie wydane.

- KATALOG OGRODÓW BOTANICZNYCH I ARBORETÓW³
 KATALOG REZERWATÓW PRZYRODY (przydatnych do pełnienia funkcji naukowo-badawczych i naukowo-dokumentacyjnych)^{3,5}
 KATALOG ZASOBÓW GENOWYCH^{3,5}
 MIĘDZYNARODOWY KODEKS NOMENKLATURY BOTANICZNEJ³
 INFORMATOR ADRESOWY INSTYTUCJI BOTANICZNYCH W POLSCE I NA ŚWIECIE (stałe aktualizowany)³
 INFORMATOR ADRESOWY BOTANIKÓW POLSKICH (stałe aktualizowany)³
 INFORMATOR O BIBLIOTEKACH, KSIĘGOZBIORACH I ZASOBACH CZASOPISM BOTANICZNYCH W BIBLIOTEKACH POLSKICH³
 ATLAS DO OZNACZANIA ROŚLIN (ikonografie)^{3,5}
 ATLAS GEOBOTANICZNE (zespoły map)⁵
 KODEKS NOMENKLATURY BOTANICZNEJ³
 PODRĘCZNIKI BOTANIKI (obejmujące całość wiedzy botanicznej, w różnych wersjach, dostosowanych do poziomu odbiorców)³
 ENCYKLOPEDIA BOTANICZNA (w wersji dla specjalistów i w wersji dla najszerszych kręgów społecznych)⁵
 BIBLIOGRAFIA RETROSPEKTYWNA POLSKIEGO PISMIENNICTWA BOTANICZNEGO⁵
 BIBLIOGRAFIA BIEŻĄCA POLSKIEGO PIŚMIENNICTWA BOTANICZNEGO (ogólna lub działowa, wydawana regularnie w odstępach 2–5 lat)³
 KATALOG ZIELNIKÓW I ZBIORÓW BOTANICZNYCH¹
 KATALOG OGRODÓW BOTANICZNYCH I ARBORETÓW³
 KATALOG REZERWATÓW PRZYRODY (przydatnych do pełnienia funkcji naukowo-badawczych i naukowo-dokumentacyjnych)^{3,5}
 KATALOG ZASOBÓW GENOWYCH^{3,5}

MIĘDZYNARODOWY KODEKS NOMENKLATURY
BOTANICZNEJ³

INFORMATOR ADRESOWY INSTYTUCJI BOTANI-
CZNYCH W POLSCE I NA ŚWIECIE (stałe aktu-
alizowany)³

INFORMATOR ADRESOWY BOTANIKÓW POL-
SKICH (stałe aktualizowany)³

INFORMATOR O BIBLIOTEKACH, KSIĘGOZ-
BIORACH I ZASOBACH CZASOPISM BOTANICZ-
NYCH W BIBLIOTEKACH POLSKICH³